HALİFELİĞİN KALDIRILMASI (3 MART 1924)

- Hz. Muhammed'in vefatından sonra **devlet ve hükümet işlerini yürütmek amacıyla seçilen idarecilere "Halife"** denilmiştir.
- **İlk dört halife seçimle belirlenmiş,** ancak **Emevilerden itibaren halifelik saltanata dönüşmüştür**.
- Yavuz Sultan Selim'in Mısır Seferi ile **Halifelik, Osmanlı padişahlarına geçmiştir** (1517).
- I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti bütün Müslümanları İtilaf Devletleri'ne karşı birleştirebilmek için **"Cihat"** ilan etmiş ancak başarılı olamamıştır. Bu çağrı İslam Dünyası'nda destek görmemiş hatta İngilizlerin kışkırtması ile **Araplar Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklanmışlardır.**
- 1 Kasım 1922'de saltanat kaldırılırken **şartlar ve ortam müsait olmadığından halifelik makamına dokunulmamış**, TBMM, Osmanlı hanedandan **Abdülmecit Efendi**'yi halife olarak seçmiştir.

Halifeliğin Kaldırılma Nedenleri

- **Halifeliğin ulusal egemenlikle (Cumhuriyetle) bağdaşmaması**
- **Halifeliğin laik düzene geçişte en önemli engel olması**
- **Halifenin devlet işlerine karışması ve padişah gibi davranması**
- Bazı çevrelerin halifeye yeniden siyasi haklar sağlamaya çalışmaları
- **Dış güçlerin kendi çıkarları doğrultusunda halifelik kurumunu savunmaları ve desteklemeleri**
- **TBMM, 3 Mart 1924'te** çıkardığı yasa ile halifeliği kaldırdı. Aynı yasa ile Osmanlı Hanedanı'nın yurt dışına çıkarılması kabul edildi.

- ✓ Halifeliğin kaldırılması **siyasi alanda yapılan bir inkılaptır.**
- ✓ **Laikliğin önündeki en büyük engelin kaldırılmasıdır.**
- ✓ **Laiklik ilkesi** ile ilgilidir.

Halifeliğin Kaldırılmasının Önemi

- ✓ **Laik düzene geçişte önemli bir adım atılmış oldu (en önemlisi).**
- ✓ **Ulusal egemenlik ilkesi pekiştirildi.**
- ✓ Türkiye Cumhuriyeti'nin karakteri tam olarak ortaya çıktı.
- ✓ **Eski rejim yanlılarının dayanak noktası yok edilerek saltanata dönüş yolları kapatıldı.**
- ✓ **Yapılacak inkılâplara zemin hazırlandı.**
- ✓ **Devlet yönetimindeki ikili yapı ortadan kalktı.**
- ✓ **Türkiye'deki ümmetçilik arayışları sona erdi ve milliyetçiliğin temelleri güçlendirildi.**

Aynı gün (3 Mart 1924) şu kanunlar da kabul edilmiştir:

- **Tevhid-i Tedrisat (Öğretim Birliği) Kanunu: Eğitim ve öğretim birleştirilerek** devlet denetimine alınmıştır. **Tüm okullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlanmıştır. Medreseler kapatılmış, modern okullar açılmıştır. Karma ve laik eğitime** geçilmiştir.
- **Şer'iyye ve Evkaf Vekaleti** kaldırılarak yerine **Diyanet İşleri Başkanlığı** ve **Vakıflar Genel Müdürlüğü** kurulmuştur. Böylece laik devlet olma yönünde önemli bir adım atılmıştır. Ayrıca yönetimdeki iki başlılık da sona ermiştir.
- **Erkan-ı Harbiye Vekaleti** kaldırılarak yerine **Genel Kurmay Başkanlığı** ve **Milli Savunma Bakanlığı** kurulmuştur. Böylece ordunun siyasetten ayrılması yönünde ilk adım atılmıştır.

Zeki DOĞAN – Sosyal Bilgiler Öğretmeni